

IX DESET STILSKIH ZAPOVESTI

Sada je vreme za naših deset osnovnih principa kompozicije. Ovde pratim čuvenu malu knjigu "**Elementi stila**", koju mnogi smatraju Biblijom za mlade novinare. Na samo nekoliko desetina stranica, ova knjiga je sažela većinu pravila i tipične greške u engleskom jeziku.

PRAVILO 10

Držite povezane reči zajedno

Položaj reči u rečenici pokazuje njihov odnos. Trebalo bi da povežete i spojite te reči koje su povezane, jer u suprotnom vaše rečenice mogu biti dvosmislene i nejasne

Uporedite ove primere

Možeš da pozoveš majku u Niš i ispričaš joj sve o tome da te Đorđe vodi na večeru za samo dvadeset dinara.

Za samo dvadeset dinara možeš da pozoveš majku u Niš i kažeš joj da te Đorđe vodi na večeru.

Koja je razlika ovde? Pa, naravno, poziv košta dva dolara, a ne večera, inače bi rečenica značila da želiš da se žališ majci da je Đorđe škrtica, dok ti je, u stvari, drago što te je Đorđe izveo na večeru i želiš to da kažeš svojoj majci.

Drugi primer je iz **stvarnog novinskog članka**:

Prva njujorška komercijalna banka ljudske plazme otvorena je u petak uzorcima plazme od osamnaest muškaraca zamrznutih u rezervoaru od nerđajućeg čelika.

Informacija, naravno, treba da glasi ovako:

Prva njujorška komercijalna banka ljudske plazme otvorena je u petak kada je plazma uzeta od osamnaest muškaraca. Uzorci su potom zamrznuti i čuvani u rezervoaru od nerđajućeg čelika.

Problem sa prvom rečenicom je, naravno, što nisu **ljudi** zamrznuti već **uzorci**.

PRAVILO 9 U rezimeu/prepričavanju, držite se jednog vremena
Kada sumirate radnju, koristite sadašnje vreme. U rezimiranju pesme, priče ili romana koristite i sadašnjost, mada možete koristiti prošlost ako vam se čini prirodnijim da to uradite. Ako je rezime u sadašnjem vremenu, prethodna radnja bi trebalo da bude u prošlom, a radnja koja se desila pre njen u davno prošlom vremenu. Ali, koje god vreme da ste izabrali, budite dosledni.

PRAVILO 8 Stavite naglašene reči u rečenici na kraju
Uobičajeno mesto za reč ili reči koje bi trebalo da budu najvažnije je na kraju. Drugačiji redosled reči može učiniti vaše rečenice sasvim drugačijim.

Pogledajte ove primere

Ako kažete *da se ovaj čelik uglavnom koristi za pravljenje brijanja, zbog svoje tvrdoće*, akcenat je na tvrdoći;

ali, ako kažete: *Zbog svoje tvrdoće, ovaj čelik se uglavnom koristi za pravljenje brijanja*, onda imate drugačiji naglasak.

Dakle, ako pišete o brijanjima, drugi primer je zapravo ono što ste želeli da kažete ili naglasite.

PRAVILO 7 Izbegavajte niz labavih rečenica
često je slučaj u našem pisanju napraviti složene, duge rečenice povezane sa brojnim veznicima: i, ali, koje, to i tako dalje. Mnogo je bolje izbeći monotoniju tako što ćete ih razbiti na dva dela i/ili kraže rečenice, koristeći tačku i zarez, periodične rečenice (u kojima su ključne reči na kraju rečenice) i slično.

PRAVILO 6 Izostavite nepotrebne reči
Dobro pisanje je sažeto. Kako Vilijam Stunk tvrdi: *„Rečenica ne bi trebalo da sadrži nepotrebne reči, pasus nepotrebne rečenice, iz istog razloga iz kog crtež ne bi trebalo da ima nepotrebne linije a mašina nepotrebne delove.“*

Ovo ne znači da sve vaše rečenice i pisanje budu kratki, već da svaka reč koju koristite ima svoje mesto i svrhu.

PRAVILO 5 **Koristite određen, specifičan, konkretan jezik**
Težite specifičnom umesto opšteg, određenom umesto neodređenom, konkretnom umesto apstraktnom. Na primer:

Došao je period nepovoljnog vremena.

Padala je kiša svakog dana cele nedelje.

Pokazao je zadovoljstvo kada je preuzeo svoju zasluženu nagradu.

Smeškao se dok je stavljao novčić u džep.

PRAVILO 4 **Stavite iskaze u aktivan oblik**
Pokušajte da izbegnete oklevanje, neodređenost i izbegavanje. Ili, drugim rečima, ne piši ili ne govori kao političar.

*Nje često stizao na vreme – **Uglavnom je kasnio.***

„Ukročena goropad“ je prilično slaba na nekim mestima. Šekspir ne prikazuje Ketrin kao veoma privlačan lik, niti Bjanka ostaje dugo u sećanju kao važan lik u Šekspirovim delima.

-----vs-----

Ženski likovi u „Ukročenoj goropadi“ su neuverljivi. Ketrin je odbojna, Bjanka je neupadljiva.

PRAVILO 3 **Budite milostivi prema čitaocu**
Englezi imaju izraz „be merciful to your audience“ – budi milostiv prema čitaocu ili slušaocu. Drugim rečima, stalno imaj na umu da to što pišeš ili govoriš treba da razume neko drugi. Razmišljaj da li će to što tebi izgleda tesno povezano, logično itd, imati smisla za tvog čitaoca?

Da li možeš da preradiš svoj tekst tako da olakša čitaocu njegovo razumevanje? Da li je ovo što sam sastavio predugo, dosadno?

Može li se sve ovo reći kraće, jednostavnije, zanimljivije?

I najvažnije, ali i najteže - pokušaj da čitaš svoj tekst kao da je tuđi, tj. kao da ti nisi njegov autor.

Ako ovo postigneš, pisaćeš jasnije i jednostavnije.

PRAVILO 2**Posmatrajte pasus kao osnovnu kompozicionu jedinicu**

Kao što smo ranije razmatrali, pasus je prikladna celina; po pravilu, svaki pasus započnite rečenicom koja izlaže temu ili rečenicom koja pomaže u tranziciji. Pasus može biti bilo koje dužine, sve dok sadrži jedan logički blok ili jedinicu. Generalno, zapamtite da pasus zahteva dobro oko kao i logičan um.

PRAVILO 1**Odaberite odgovarajući dizajn i držite ga se**

Osnovni strukturni dizajn nalazi se u podlozi svake vrste pisanja. Pisci će delimično slediti ovaj dizajn, delimično odstupati od njega, u skladu sa svojim veštinama, svojim potrebama i neočekivanim događajima koji prate čin pisanja.

Da bi bilo delotvorno, pisanje mora pažljivo pratiti misli pisca, ali ne nužno i redosledom kojim se te misli javljaju. To zahteva određenu šemu ili dizajn. U nekim slučajevima, najbolji dizajn je odusutvo bilo kakvog dizajna, kao što je slučaj sa ljubavnim pismom, koje je jednostavno izliv, ili sa neobaveznim esejom, koji je „ćaskanje“. Ali u većini slučajeva, planiranje mora biti namerno i prethoditi pisanju. Prvi princip kompozicije je, dakle, predvideti ili odrediti oblik onoga što sledi i težiti tom obliku.